

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – „Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Novi program znanj in spretnosti za Evropo – Z roko v roki za večji človeški kapital, zaposljivost in konkurenčnost“

(COM(2016) 381 final)

„Predlog priporočila Sveta o vzpostavitvi jamstva za znanja in spretnosti“

(COM(2016) 382 final – 2016/0179 (NLE))

„Predlog priporočila Sveta o evropskem ogrodju kvalifikacij za vseživljenjsko učenje in razveljavitvi Priporočila Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. aprila 2008 o uvedbi evropskega ogrodja kvalifikacij za vseživljenjsko učenje“

(COM(2016) 383 final – 2016/0180 (NLE))

„Predlog sklepa Evropskega parlamenta in Sveta o skupnem okviru za zagotavljanje boljših storitev za znanja in spretnosti ter kvalifikacije (Europass) in razveljavitvi Odločbe št. 2241/2004/ES“

(COM(2016) 625 final – 2016/0304 (COD))

„Izboljšanje znanj in spretnosti oseb na trgu dela“

(raziskovalno mnenje (malteško predsedstvo))

(2017/C 173/09)

Poročevalka: **Indrė VAREIKYTė**

Soporočevalka: **Tatjana BABRAUSKIENė**

Zaprosilo	Evropski parlament, 6. 10. 2016 Evropska komisija, 17. 2. 2017 Svet Evropske unije, 21. 10. 2016 malteško predsedstvo, 16. 9. 2016
Pravna podlaga	člen 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije
Pristojnost	strokovna skupina za zaposlovanje, socialne zadeve in državljanstvo
Datum sprejetja mnenja strokovne skupine	3. 2. 2017
Datum sprejetja mnenja na plenarnem zasedanju	22. 2. 2017
Plenarno zasedanje št.	523
Rezultat glasovanja (za/proti/vzdržani)	196/0/6

1. Sklepi in priporočila

1.1 Odbor pozdravlja novi program znanj in spretnosti za Evropo, ki ga predlaga Komisija, in verjame, da je to korak naprej v smeri boljšega uravnoteženja spretnosti, ki jih potrebujejo posamezniki, trg dela in družba. Poleg tega meni, da bi se z boljšim usklajevanjem znanj in spretnosti izboljšal dostop kvalificirane in usposobljene delovne sile do trga dela.

1.2 Razumljivo je, da se novi program in njegove pobude osredotočajo na reševanje sedanjih težav, in to predvsem s prilagajanjem obstoječih orodij in ukrepov, da bi izboljšali njihovo uporabo in delovanje, vendar bi bilo treba vpeljati bolj inovativne rešitve na področju izobrazbe ter razvoja znanj in spretnosti. Evropa namreč potrebuje resno spremembo paradigme glede ciljev in delovanja izobraževalnega sektorja ter razumevanje njegovega mesta in vloge v družbi.

1.3 EESO poudarja, da brez upoštevanja povezanih socialnih vidikov in vidikov spola ni mogoče zares povečati udeležbe na trgu dela, izpolniti potreb spremenljivega, negotovega in kompleksnega trga dela ter se boriti proti revščini, neenakostim in diskriminaciji v EU.

1.4 Odbor poziva Komisijo, naj omogoči širši pogled na delovanje in prepletanje celotnega spektra izobraževanja in usposabljanja, dela in socialnih sistemov ter posameznih ukrepov na teh področjih, predvsem glede tem, ki se dotikajo višjih ravni izobraževanja, kot tudi vloge vseživljenjskega izobraževanja, čezmejnne mobilnosti, podjetniškega duha, ustvarjalnosti, inovacij, socialnih ter medkulturnih znanj in spretnosti.

1.5 EESO se zavzema tudi za jasnejše povezave med novim programom ter evropskim semestrom in strategijo Evropa 2020, zlasti njihovimi cilji na področju izobraževanja in zaposlovanja. Vlogo novega programa znanj in spretnosti bi bilo treba predvideti tudi v okviru Agende 2030, strategije za enotni digitalni trg, strategije za krožno gospodarstvo, strateških prizadevanj za enakost spolov v obdobju 2016–2019, stebra socialnih pravic ter ciljev trajnostnega razvoja.

1.6 Odbor obžaluje, da novi program ne navaja konkretnih ukrepov glede ključne vloge, ki jo imata neformalno in priložnostno učenje pri pripravi mladih ljudi za življenje. Poleg tega podjetništvo (dojeto v širšem smislu, torej kot samoiniciativnost) v novem programu ni poudarjeno kot življenjska spretnost, ki koristi vsem posameznikom. V tej zvezi bi Komisija morala nameniti posebno pozornost tudi specifičnim potrebam po znanju in spretnostih v svobodnih poklicih ⁽¹⁾.

1.7 EESO ne more sprejeti dejstva, da za izvrševanje novega programa ni predvideno nobeno novo financiranje. Trdno je prepričan, da niti s še tako dobrim črpanjem obstoječih programov financiranja ne bo mogoče v celoti podpreti ciljev programa. Poleg tega sta predlagana vira za financiranje programa – Evropski socialni sklad in Erasmus+ – že v procesu načrtovanja in razdeljevanja na nacionalni ravni, s tem pa je njuna uporaba za izvajanje programa še bolj negotova.

1.8 Odbor ceni, da daje program velik poudarek dialogu s socialnimi partnerji in podjetji, ter spodbuja nadaljnjo krepitev takšnega dialoga, pa tudi dialoga z ustreznimi organizacijami civilne družbe ter organizacijami, ki sodelujejo neposredno z upravičenci in imajo dostop do ogroženih oseb.

1.9 EESO verjame, da bo predlagano jamstvo za znanja in spretnosti prineslo otipljive spremembe samo, če uporabimo spoznanja iz izvajanja jamstva za mlade.

1.10 Razvoj znanj in spretnosti v digitalni dobi se dogaja v kontekstu hitrih in občasno prelomnih sprememb, kjer se lahko poslovni modeli korenito spremenijo. Zato EESO verjame, da ni dovolj zgolj pomagati posameznikom, da usvojijo minimalen nabor znanj in spretnosti, ampak je nujno zagotoviti, da jamstvo za znanja in spretnosti postane gotova pot, ki ljudem omogoča nadaljnji razvoj vse do najvišjega mogočega nivoja znanj in spretnosti ter jih spodbuja pri tem. EESO poziva k uporabi dodatnih rešitev za povečanje obsega financiranja, kot so javne in zasebne naložbe, ki so potrebne za hitro zagotovitev znanj in spretnosti. Preučiti bi bilo treba tudi instrumente, ki so v uporabi v nekaterih državah članicah, kot so kolektivne pogodbe o plačanem dopustu za usposabljanje.

1.11 Hkrati se je pomembno zavedati, da samo izboljšanje znanj in spretnosti posameznikov ne bo prineslo zelenega učinka zaposljivosti brez nadaljnega razvoja tesno povezanih podpornih socialnih in gospodarskih politik ter politik za enakost spolov.

⁽¹⁾ http://ec.europa.eu/growth/smes/promoting-entrepreneurship/we-work-for/liberal-professions_en

1.12 EESO verjame, da bi se morala prizadevanja za nadaljnji razvoj evropskega ogrodja kvalifikacij (EOK) osredotočiti na krepitev sodelovanja med državami članicami in vsemi deležniki, na pomembnost priznanja znanj in spretnosti ter kvalifikacij nadaljnega izobraževanja ter potrjevanje znanj in spretnosti, pridobljenih z neformalnim in priložnostnim učenjem, s posebno pozornostjo na prečnih znanjih in spretnostih. Poleg tega – in zlasti zaradi doseganja visoke ravni znanj in sposobnosti – je treba neformalno in priložnostno učenje izboljšati tako, da se bo lahko neovirano zlilo z obstoječim formalnim izobraževanjem in sistemi usposabljanja, na način, ki ustreza vsem pomembnim deležnikom.

1.13 Nujno je treba zagotoviti, da poskus nadgradnje EOK ne bo preveč obremenjujoč in birokratski, ter doseči večjo doslednost med orodji kvalifikacij EU – EOK, ECVET in EQAVET. Klasifikacija ESCO bi morala podpirati razvoj EOK in njegovo uporabo, vendar je za doprinos ESCO pomembno zaključiti postopke umeščanja.

1.14 EESO močno podpira nov okvir Europass, predvsem premik od uporabe Europassa kot pripomočka, ki temelji na dokumentih, do platforme, ki temelji na storitvah. Odbor tudi verjame, da bi transparentnost, uporabnost, dostopnost in učinkovitost morale postati glavni dejavniki njegovega razvoja. Nujno je treba zagotoviti dostopnost novega okvira Europass invalidom.

1.15 EESO pa ima etične pomisleke glede uporabe sredstev programa Erasmus+ kot začetnega finančnega vira. Hkrati bi morala Komisija bolj realistično ponovno preučiti proračunske posledice, predvsem v povezavi s finančnimi posledicami za države članice in proračunskimi posledicami razširjanja novega okvira Europass v javnosti.

2. Kratka vsebina predloga Komisije

2.1 Komisija je sprejela novi program znanj in spretnosti za Evropo z namenom, da bi ljudje razvili širši spekter znanj in spretnosti zgodaj v življenju ter da bi se lahko maksimalno izkoristil evropski človeški kapital, kar naj bi povečalo zaposljivost, konkurenčnost in rast v Evropi.

2.2 Komisija ocenjuje, da ima 70 milijonov Evropejcev težave z branjem in pisanjem ter z matematično pismenostjo, več kot 20 % pa jih praktično ne zna delati z računalniki ⁽²⁾, zato so izpostavljeni tveganju brezposelnosti, revščine in socialne izključenosti. Po drugi strani več kot 30 % visoko izobraženih mladih ljudi opravlja delo, ki ne ustreza njihovim sposobnostim in željam, 40 % evropskih delodajalcev pa poroča, da ne morejo najti delavcev z ustreznimi znanji in spretnostmi, potrebnimi za rast in inovacije. Hkrati premalo ljudi razmišlja podjetno in ima znanje za ustanovitev lastnega podjetja in nenehno prilagajanje spreminjajočim se potrebam trga dela.

2.3 Komisija je prepričana, da so višanje nivoja znanj in spretnosti, spodbujanje prečnih znanj in iskanje načinov za boljše predvidevanje potreb na trgu dela, tudi na podlagi dialoga z industrijo, ključni za izboljšanje priložnosti ljudi v življenju in podporo pravične, vključujoče in trajnostne rasti kot tudi kohezivne družbe. Za reševanje izzivov glede znanj in spretnosti Komisija predlaga deset pobud, ki bi jih bilo treba izvesti v naslednjih dveh letih:

- jamstvo za znanja in spretnosti, ki nizko usposobljenim odraslim pomaga pridobiti minimalno raven bralne, matematične in digitalne pismenosti ter kvalifikacijo na višji sekundarni ravni,
- revizija evropskega ogrodja kvalifikacij za boljše razumevanje kvalifikacij in boljšo uporabo vseh znanj in spretnosti, ki so na voljo na evropskem trgu dela,
- koalicija za digitalno pismenost in delovna mesta, ki povezuje države članice ter deležnike v šolstvu, zaposlovanju in industriji, da se ustvari obsežen nabor digitalnih talentov in zagotovi zadostna digitalna pismenost posameznikov in delovne sile v Evropi,

⁽²⁾ Ta stopnja je najvišja v starostni skupini 55–65 let, v kateri 50 % odraslih nima osnovnih spretnosti na področju IKT. OECD, *Program za mednarodno ocenjevanje kompetenc odraslih (PIAAC)*, junij 2015.

- okvir za sektorsko sodelovanje na področju znanj in spretnosti za boljše zbiranje in obdelavo podatkov o znanjih in spretnostih ter zmanjšanje pomanjkanja strokovno usposobljene delovne sile v nekaterih gospodarskih sektorjih,
- orodje za profiliranje znanj in spretnosti državljanov tretjih držav za zgodnje ugotavljanje in evidentiranje znanj, spretnosti in kvalifikacij prosilcev za azil, beguncev in drugih migrantov,;
- revizija okvira Europass, da bi bil boljše in uporabniku prijaznejše orodje, s katerim lahko posamezniki predstavijo svoja znanja in spretnosti ter v realnem času dobijo uporabne informacije o potrebah in trendih na področju znanj in spretnosti, ki lahko pomagajo pri odločitvah o poklicnih poteh in učenju,
- prizadevanja, da poklicno izobraževanje in usposabljanje postaneta prva izbira, z izboljšanjem priložnosti za učence v programih poklicnega izobraževanja in usposabljanja, da pridobijo znanje na delovnem mestu, in promocijo za večjo prepoznavnost pozitivnih rezultatov poklicnega izobraževanja in usposabljanja na trgu dela,
- revizija priporočila o ključnih kompetencah, da bi lahko več ljudi pridobilo nabor temeljnih znanj in spretnosti za delo in življenje v 21. stoletju, s posebno pozornostjo na spodbujanju podjetnosti in inovativnosti ter s tem povezanih znanj in spretnosti,
- pobuda za spremljanje diplomantov za zagotavljanje boljših informacij o njihovem napredku na trgu dela,
- predlog za nadaljnjo analizo in izmenjavo najboljših praks za preprečevanje bega možganov.

3. Področje, ki ga obravnava mnenje

3.1 V tem mnenju se EESO osredotoča na sam program znanj in spretnosti ter na tri že predlagane pobude poleg programa: jamstvo za znanja in spretnosti, revizijo evropskega ogrodja kvalifikacij in revizijo okvira Europass.

3.2 Odbor se prav tako odziva na zaprosilo malteškega predsedstva Sveta Evropske unije, da pripravi raziskovalno mnenje o *izboljšanju znanj in spretnosti oseb na trgu dela*. Zaradi podobnega obsega in področja zaprosila je Odbor odgovor nanj vključil v to mnenje in ga obogatil s širšim pogledom na družbeno razsežnost in vidike spola pri vprašanju znanja, spretnosti in zaposljivosti.

4. Splošne ugotovitve o programu

4.1 Odbor pozdravlja novi program znanj in spretnosti za Evropo, ki ga predlaga Komisija, in verjame, da predstavlja korak naprej v smeri boljšega ravnovesja med potrebami po znanju in spretnostih, ki jih imata družba in gospodarstvo. Razumljivo je sicer, da se v novem programu in njegovih pobudah trenutni problemi rešujejo predvsem s spreminjanjem obstoječih orodij in ukrepov, da bi tako izboljšali njihovo uporabo in delovanje, vendar EESO poudarja, da bi bilo treba vpeljati bolj inovativne rešitve na področju izobraževanja ter razvoja znanj in spretnosti. Mnogo držav članic in držav EGP je že uvedlo različne inovativne pristope, vendar jih program ne spremlja ali omenja, kaj šele promovira državam članicam.

4.2 EESO trdno verjame, in razmeroma nizek učinek splošnih ukrepov EU ⁽³⁾ na področju izobraževanja in zaposlovanja mladih od leta 2009 to potrjuje, da je zdaj čas za resno spremembo paradigme glede ciljev in delovanja sektorja izobraževanja in usposabljanja na vseh področjih, ki vključujejo formalno, neformalno in priložnostno učenje, ter razumevanja njegovega mesta in vloge v družbi, pa tudi za priznanje izobrazbe same kot dejavnika produktivnosti. Za prihodnost Evrope je nujno, da se bolj osredotočimo na naložbe v človekov razvoj. Zato bi moral novi program prinesiti ne le delne rešitve za sedanje razlike na trgu dela, ampak tudi ukrepe, ki bi omogočili vsakemu posamezniku v EU, da postane boljši, bolj kvalificiran in bolj prilagodljiv pri izbiranju gospodarskih dejavnosti.

⁽³⁾ Glej npr. Evropska komisija, Pregled izobraževanja in usposabljanja za leto 2016, september 2016; Evropski politični center, *Towards a Europeanisation of Youth Employment Policies? A Comparative Analysis of Regional Youth Guarantee Policy Designs* (Evropeizaciji politik zaposlovanja mladih naproti? Primerjalna analiza regionalnega oblikovanja politik jamstva za mlade), september 2016.

4.3 Nadaljnji razvoj in povezovanje znanj in spretnosti ter preusposabljanje in nadaljnji poklicni razvoj so zelo pomembni v povezavi s socialnimi in političnimi zavezami Evropske unije, da se poveča udeležba na trgu dela in zadosti potrebam spreminjajočega se trga dela, kot tudi pri boju proti revščini, neenakostim in diskriminaciji v EU. Teh vprašanj ni mogoče ustrezno obravnavati brez upoštevanja družbenih vidikov in vidikov spola, ki so s tem povezani. Kljub temu Odbor obžaluje, da se novi program osredotoča le na znanja in spretnosti ter zaposljivost na splošno, ne določa pa posebnih ukrepov, da bi izkoristili potencial posameznikov, ki so zaposleni za krajši delovni čas, prekarnih delavcev in ekonomsko neaktivnih žensk, starejših in invalidov, ki bi vsi lahko občutno prispevali k razvoju in gospodarski rasti EU.

4.4 EESO verjame, da so bili v fazi načrtovanja programa glavni vidiki razlik med spoloma ⁽⁴⁾ v povezavi z razvojem znanj in spretnosti izpuščeni. Med temi so: pritiski na ženske, da prevzemajo vloge skrbnic ter usklajujejo delo in družinsko življenje; diskriminacija; stereotipizacija; večja prisotnost žensk v nestandardnih zaposlitvah; omejene poklicne možnosti za delo s krajšim delovnim časom (kar poveča tveganje previsoke kvalificiranosti, predvsem v primerih zaposlovanja v nižji razred) in študijska področja, na katerih so ženske in moški močno zastopani in so tako bolj izpostavljeni previsoki kvalificiranosti na trgu dela.

4.5 V programu je velik poudarek na zagotavljanju minimalnega nabora znanj in spretnosti ter razvoju nižjih in srednjih znanj in spretnosti, vendar Odbor pogreša širši pogled Komisije na delovanje in preplet celotnega spektra izobraževanja, dela in socialnih sistemov ter njihovih individualnih ukrepov. Tako omejen pogled spregleda, da so enako pomembna vprašanja višjih ravni izobraževanja in usposabljanja, vloge vseživljenjskega učenja, čezmejne mobilnosti, podjetništva, ustvarjalnosti, inovacij, socialnih znanj in spretnosti ter medkulturnega izobraževanja, če jih naštejemo le nekaj. V tej zvezi bi Komisija morala nameniti posebno pozornost tudi specifičnim potrebam po znanju in spretnostih v svobodnih poklicih ⁽⁵⁾.

4.6 EESO zato poziva Komisijo, naj prevzame usklajen, skladen in dosleden pristop k pobudam politik, predvsem kadar vključujejo razvoj znanj in spretnosti. Sočasnim pobudam posameznih generalnih direktorátov, ki so med seboj tesno prepletene, primanjkuje učinkovite usklajenosti. Boljše usklajevanje bi znatno povečalo učinkovitost in učinek takšnih ukrepov.

4.7 Ker ima razvoj znanj in spretnosti pomembne posledice za gospodarsko rast, pa tudi da bi zagotovili dejanski učinek, bi si Odbor želel doseči, da bi bil novi program bolj neposredno povezan z evropskim semestrom (zlasti priporočili za posamezne države) in strategijo Evropa 2020. Predvsem to velja za njihove cilje na področju izobraževanja in zaposlovanja ter vlogo programa v povezavi z Agendo 2030, strategijo za enotni digitalni trg, strategijo za krožno gospodarstvo, strateškimi prizadevanji za enakost spolov v obdobju 2016–2019, stebrom socialnih pravic (zlasti predlaganimi referenčnimi shemami) in cilji trajnostnega razvoja. Vzpostavitev takšnih povezav bi okrepila položaj programa med dolgoročnimi cilji in krovnimi okviri politik EU ter tako zagotovila njegov status strateške pobude.

4.8 Odbor se zaveda, da je učinkovito usklajevanje znanj in spretnosti ključno, saj je sedanje stanje, ko je 30 % mladih Evropejcev glede na pridobljene formalne kvalifikacije previsoko kvalificiranih za svoje delovno mesto, hkrati pa 40 % delodajalcev poroča o primanjkljaju zaposlenih s potrebnimi znanji in spretnostmi, nevzdržno. Vendar je za povsem funkcionalno in učinkovito družbo najbolj pomembno, da se usklajevanje znanja in spretnosti poveže z ustvarjanjem kakovostnih delovnih mest, hkrati pa poudari pomen čezmejne mobilnosti kot načina za usklajevanje spretnosti in znanj.

4.9 V novem programu je poudarjeno, da sta pomembna tako vključevanje kot pridobivanje znanj in spretnosti za večjo zaposljivost. Poudarek je predvsem na potrebah industrije, po mnenju EESO pa bi se moral program bolj osredotočiti tudi na spretnosti, ki so pomembne za družbo v širšem smislu. Znanja in spretnosti imajo namreč tudi širšo korist za posameznike in družbo, kot na primer prečna in prenosljiva znanja ter mehke veščine (npr. kritično in kreativno razmišljanje, socialne, civilne in kulturne kompetence) ⁽⁶⁾. Odbor tudi obžaluje, da podjetništvo (dojeto v širšem smislu,

⁽⁴⁾ Mednarodna organizacija dela, *Skills mismatch in Europe* (Neskladnost znanj in spretnosti v Evropi), statistično poročilo, september 2014.

⁽⁵⁾ http://ec.europa.eu/growth/smes/promoting-entrepreneurship/we-work-for/liberal-professions_en

⁽⁶⁾ Mnenje EESO o spodbujanju ustvarjalnosti, podjetništva in mobilnosti na področju izobraževanja in usposabljanja (UL C 332, 8.10.2015, str. 20).

torej kot samoiniciativnost) v novem programu ni poudarjeno kot življenjska spretnost, ki koristi vsem posameznikom.

4.10 EESO poleg tega znova poudarja zamujeno priložnost, vredno več milijard EUR, ki je posledica pomanjkanja podpore za podjetnice⁽⁷⁾. Ženske v poslovnem svetu ustvarjajo delovna mesta, inovacije ter nova znanja in spretnosti v vseh sektorjih industrije. Poleg tega so proaktivne v socialnem podjetništvu, širijo in spodbujajo inovacije v skupnosti in socialne inovacije⁽⁸⁾.

4.11 EESO priznava, da je nujno vsem mladim zagotoviti osnovno znanje in spretnosti, vendar obžaluje, da v novem programu ni konkretnih ukrepov, s katerimi bi obravnavali ključno vlogo neformalnega in priložnostnega učenja v pripravi mladih ljudi za življenje. Znanja in spretnosti ter kompetence, pridobljeni zunaj formalnega izobraževanja in usposabljanja, dajejo mladim priložnost tako za zaposlitev kot tudi mesto v širši družbi in lasten prispevek k njej. Večina komunikacijskih, kulturnih, vodstvenih in osebnih znanj in spretnosti, ki jih delodajalci iščejo, je pridobljenih skozi neformalno in priložnostno učenje, zato bi te kompetence morale biti potrjene in priznane⁽⁹⁾.

4.12 Ob upoštevanju prednostnega reda naložb v izobraževalne discipline, ki se dojemajo kot bolj pomembne za okrepitev nacionalnih gospodarstev, Odbor verjame, da novi program ne bi smel spodbujati vlad, da opustijo zaveze iz sporočila iz Bukarešte o bolonjskem procesu, tj. zagotoviti primerno financiranje visokega šolstva. Takšno razlikovanje bi lahko ogrozilo druga področja izobraževanja in omejilo splošen dostop do izobrazbe ter splošnih znanj in spretnosti.

4.13 Za še lažje vključevanje mladih na današnji trg dela bi se države članice morale tudi ponovno zavezati k strateškemu okviru za sodelovanje pri izobraževanju in usposabljanju (ET 2020) ter k Agendi iz Osla iz leta 2006, ki sta še vedno zelo pomembna. Brez dodatnega napredka na področju naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike ter praktičnih znanj in spretnosti bo težko izboljšati sisteme poklicnega izobraževanja in usposabljanja ter vaještva.

4.14 EESO poudarja, da so nacionalni izobraževalni sistemi prvi in vrsti odgovornih za učinkovito in dobro delujoče izobraževanje in usposabljanje. Za zagotovitev minimalne ravni osnovnih znanj in spretnosti so torej odgovorne vlade držav članic. Zato je nujno, da Komisija ponovno preuči, ali bo novi program dovolil in spodbujal potrebne spremembe na nacionalni ravni in resnično pomagal državam članicam, da bolje izkoristijo obstoječa sredstva. Kljub temu je pomembno podpreti nacionalni mehanizem za posvetovanje med vladami in deležniki, da se okrepi socialni dialog, spodbudi sodelovanje ter zagotovi učinkovito razširjanje najboljših praks in naglo zbiranje povratnih informacij in ustreznih podatkov.

4.15 Vendar je Odbor zaskrbljen, da se utegne vrednost predlaganih pobud izgubiti, saj se evropske države realno gledano še vedno spopadajo s krizo. Zmanjšanje proračunskih sredstev, zlasti za izobraževanje in usposabljanje, lahko oteži odpravljanje neenakosti izhodiščnih možnosti, ki jih imajo mladi, in spodbujanje kakovostnega vseživljenjskega učenja in usposabljanja za vse.

4.16 EESO ne more sprejeti, da za izvrševanje novega programa ni predvidena nobena nova finančna shema. Predlaga, da se program vključi v omogočiten makroekonomski okvir, kjer vlaganje v znanja in spretnosti ter sposobnosti ljudi ni dojeno kot strošek, ampak kot izdatek, ki bo čez čas prinesel koristi.

⁽⁷⁾ Mnenje EESO o podjetnicah (UL C 299, 4.10.2012, str. 24).

⁽⁸⁾ V okviru projekta Evropskega lobija žensk WEstart je bil učinek socialnih podjetnic v Evropi analiziran v 10 študijah primerov posameznih držav.

⁽⁹⁾ Mnenje EESO o politikah EU in prostovoljstvu (UL C 181, 21.6.2012, str. 150).

4.17 EESO je trdno prepričan, da niti s še tako dobrim črpanjem obstoječih programov financiranja ne bo mogoče v celoti podpreti ciljev programa. Zato bo potrebnih več sredstev, poleg potencialnih prilagoditev pri vmesnem pregledu večletnega finančnega okvira za obdobje 2014–2020, ki je predvideno v dokumentu. EESO spodbuja države članice, naj povečajo izdatke za izobraževanje in zagotovijo, da se ta sredstva učinkovito porabijo. Meni, da prispevki držav članic za kritje izdatkov za izobraževanje in usposabljanje ne bi smeli biti vključeni v izračunavanje njihovega proračunskega primanjkljaja.

4.18 Odbor poleg tega poudarja, da sta predlagana vira za financiranje novega programa – Evropski socialni sklad in Erasmus+ – že v procesu načrtovanja in razdeljevanja na nacionalni ravni, zaradi česar je njuna uporaba za izvajanje programa še bolj negotova.

4.19 Odbor ceni, da je v novem programu velik poudarek namenjen dialogu in posvetovanju s socialnimi partnerji in podjetji, ter spodbuja nadaljnjo krepitev takšnega dialoga, da se izboljša usklajevanje znanja in spretnosti ter zagotovi boljši dostop kvalificiranih delavcev do trga dela, in sicer tako v okviru *novega začetka socialnega dialoga* ⁽¹⁰⁾ kot tudi v državah članicah. Nujno je tudi, da se prepozna in podpre vloga organizacij civilne družbe na podlagi njihovih širokih izkušenj z izvajanjem storitev znotraj okvirov za socialna podjetja in njihove pripravljenosti za podajanje znanj in spretnosti socialnega podjetništva, ki so ključni sestavni deli programa. Poleg tega – in zlasti z vidika uporabe podjetništva in podjetniških spretnosti – je v dialog treba vključiti strokovne predstavniške organizacije.

4.20 EESO tudi poudarja, da se je treba bolj osredotočiti na ciljne ukrepe za vključitev prikrajšanih skupin, tudi invalidov. To vključuje zbiranje podatkov na nacionalni ravni, da se oceni učinek sedanjih ukrepov na ciljnih skupinah, in zagotavljanje, da so ukrepi prilagojeni posebnim potrebam učencev v smislu dostopnosti, trajanja in izvajanja. To pomeni sodelovanje med nosilci odločanja in organizacijami ter združenji, ki delajo neposredno s potencialnimi upravičenci. Nekatera od teh združenj so precej majhna, kar jim preprečuje dostop do nepovratnih sredstev EU. Zato bi morali najti rešitve, ki bi olajšale njihov dostop do takšne finančne podpore.

5. Predlog o vzpostavitvi jamstva za znanja in spretnosti

5.1 EESO verjame, da bo predlagano jamstvo za znanja in spretnosti prineslo otipljive spremembe samo, če uporabimo spoznanja iz izvajanja jamstva za mlade (tj. preprečevanje prekrivanj, zagotavljanje boljše doslednosti). Jamstvo za znanja in spretnosti bi zlasti moralo ciljati na hitrejše izvajanje, imeti bolj celosten pristop, pospremljen s socialnimi storitvami, biti bolj odprto za sodelovanje s podjetji, socialnimi partnerji in organizacijami civilne družbe ter biti bolj fleksibilno, da se lahko prilagodi uporabnikom s posebnimi potrebami pri integraciji. Pomembno je, da se na jamstvo za znanja in spretnosti gleda bolj kot na ukrep, ki prinaša dodano vrednost, kakor samo na ukrep ustvarjanja novih delovnih mest.

5.2 Odbor je že predhodno poudaril ⁽¹¹⁾, da se razvoj znanj in spretnosti v digitalni dobi odvija v kontekstu hitrih in občasno prelomnih sprememb, kjer se lahko poslovni modeli korenito spremenijo. Nekateri učinki, ki jih ima digitalizacija na zaposlovanje, so že vidni, vendar pa razne ocene napovedujejo, da je okrog 50 % današnjih srednje kvalificiranih delovnih mest v nevarnosti, da bodo v naslednjih dvajsetih letih nadomeščena z digitalno tehnologijo ter da bo za delavce v prihodnosti vsakih pet let potrebna obsežna prekvalifikacija ⁽¹²⁾. Zato postajajo nenehno preusposabljanje in vseživljenjsko učenje, pa tudi tesen dialog s podjetji, socialnimi partnerji in deležniki vedno bolj pomembni. EESO poziva k uporabi dodatnih rešitev za povečanje obsega financiranja, kot so javne in zasebne naložbe, ki so potrebne za hitro zagotovitev znanj in spretnosti. Preučiti bi bilo treba tudi instrumente, ki so v uporabi v nekaterih državah članicah, kot so kolektivne pogodbe o plačanem dopustu za usposabljanje.

⁽¹⁰⁾ *Nov začetek socialnega dialoga*, izjava predsedstva Sveta Evropske unije, Evropske komisije in evropskih socialnih partnerjev, 27. junij 2016.

⁽¹¹⁾ Mnenje EESO o vplivu digitalizacije na storitveni sektor in zaposlovanje (UL C 13, 15.1.2016, str. 161).

⁽¹²⁾ Glej npr. Bowles, J., *The computerisation of European jobs – who will win and who will lose from the impact of new technology onto old areas of employment?* (Informatizacija evropskih delovnih mest – kdo bo pridobil in kdo izgubil zaradi učinka novih tehnologij na tradicionalna področja zaposlovanja?), 2014; Frey, C. M., Osborne, M., *The future of employment: How susceptible are jobs to computerisation?* (Prihodnost zaposlovanja: kako dovzetna so delovna mesta za informatizacijo dela), 2013; Pajarinen, M., Rouvinen, P., Ekeland, A., *Computerization Threatens One-Third of Finnish and Norwegian Employment* (Informatizacija ogroža tretjino finskih in norveških delovnih mest), ETLA, 2015.

5.3 Zato EESO verjame, da ni dovolj zgolj pomagati posameznikom, da usvojijo minimalen nabor znanj in spretnosti, ampak je nujno zagotoviti, da jamstvo za znanja in spretnosti postane gotova pot, ki ljudem omogoča nadaljnji razvoj vse do najvišjega mogočega nivoja znanj in spretnosti. Cilj jamstva ne sme biti le izboljšanje osnovnih znanj, ampak mora omogočati tudi napredek proti višjim kvalifikacijam ter širšemu naboru znanj in spretnosti. Drugače bodo ti posamezniki – predvsem ženske⁽¹³⁾ in starejši – ostali ujeti v brezposelnosti ali nizko kvalificiranih delovnih mestih, ki se v digitaliziranem svetu nenehno krčijo.

5.4 Hkrati se je pomembno zavedati, da samo izboljšanje znanj in spretnosti posameznikov ne bo prineslo zelenega učinka zaposljivosti brez nadaljnega razvoja tesno povezanih podpornih socialnih in gospodarskih politik ter politik za enakost spolov. To velja predvsem za politike, ki se nanašajo na: storitve, ki zagotavljajo ravnovesje med poklicnim in zasebnim življenjem; spodbujanje podjetništva; podporne storitve za enostarševske družine v težavah; zagotavljanje kakovostnega, dostopnega in cenovno sprejemljivega celodnevnega otroškega varstva kot enega glavnih dejavnikov, ki spodbujajo tako udeležbo žensk kot moških na trgu dela itd.⁽¹⁴⁾

5.5 EESO poudarja bistveno vlogo socialnih partnerjev in njihovih dejavnosti⁽¹⁵⁾ pri krepitvi znanj in spretnosti ter razvoju politik. Odbor ravno tako verjame, da bi morala biti bolj spodbujana vloga ustreznih organizacij civilne družbe, saj imajo obsežne izkušnje z usposabljanji za osebe, ki trenutno nimajo dostopa do trga dela. Te skupine imajo običajno nižjo raven kvalifikacij in niso dobro povezane z drugimi ponudniki znanj in spretnosti, kot so službe za zaposlovanje, izvajalci formalnih izobraževanj in usposabljanj itd. Nadalje, raznolikost uporabnikov storitev, ki so združeni preko neprofitnih ponudnikov storitev za vključevanje na trg dela, včasih z večplastnimi potrebami, pomeni, da so organizacije civilne družbe pripravljene nuditi učne možnosti po meri, ki predstavljajo enega izmed treh stebrov jamstva za znanja in spretnosti. Če naj bi ljudje z nizkimi kvalifikacijami predstavljali glavno ciljno skupino jamstva za znanja in spretnosti, bi morale biti organizacije civilne družbe prepoznane kot eden izmed ključnih akterjev v njegovem postopku izvajanja.

5.6 EESO verjame, da bi si država, podjetja, učenci in ponudniki izobraževanja morali deliti naloge in odgovornosti za pridobivanje kvalifikacij ter programe druge priložnosti in izpopolnjevanja ter da bi morali pri tem učinkovito sodelovati. Ampak kakšne naj bi bile spodbude za delodajalce in delojemalce, da bi sprejeli in si delili takšne vloge in odgovornosti za izpopolnjevanje, je še vedno nejasno.

6. Predlog o reviziji evropskega ogrodja kvalifikacij

6.1 EESO meni, da bi se bilo treba pri nadaljnem razvoju evropskega ogrodja kvalifikacij (EOK) osredotočati na krepitev sodelovanja med državami članicami, socialnimi partnerji ter ostalimi deležniki ter tako graditi zaupanje v ogrodja kvalifikacij in kakovostne izobraževalne sisteme drug drugega. Ob načelih vseživljenjskega učenja se je treba zavedati pomembnosti priznanja znanj in spretnosti ter kvalifikacij za nadaljnje izobraževanje in ne samo za trg dela. Poiskati je treba načine, kako v okviru formalnih kvalifikacij potrjevati znanje in spretnosti, pridobljene z neformalnim in priložnostnim učenjem, s posebnim poudarkom na prečnih znanjih. To je le ena od možnosti za usvajanje znanja skozi drugačne in bolj fleksibilne načine učenja, katerim utrujejo pot glavna načela učnih izidov in ogrodja kvalifikacij.

6.2 Treba je opozoriti, da čeprav ima evropska klasifikacija spretnosti, kompetenc in poklicev (ESCO) velik potencial, je še vedno v procesu razvijanja in med državami članicami ustvarja negotovost. Klasifikacija ESCO bi morala podpirati razvoj EOK in njegovo uporabo, vendar je za doprinos ESCO pomembno zaključiti postopke umeščanja.

6.3 Odbor se strinja, da je treba izboljšati razumevanje in primerljivost različnih kvalifikacij. Zato je dobrodošlo, da naj bi bil namen predlagane revizije predvsem okrepiti preglednost in doslednost EOK. Vendar je nujno treba zagotoviti, da poskus nadgradnje EOK ne bo postal preveliko breme in preveč birokratski.

⁽¹³⁾ Kažipot Evropske komisije, New start to address the challenges of work-life balance faced by working families (Nov začetek za obravnavo izzivov ravnovesja med poklicnim in zasebnim življenjem v delovno aktivnih družinah), avgust 2015.

⁽¹⁴⁾ Mnenje EESO o zaposlenosti žensk v povezavi z rastjo (UL C 341, 21.11.2013, str. 6).

⁽¹⁵⁾ Skupne dejavnosti evropskih socialnih partnerjev, ki se osredotočajo na poklicno izobraževanje in usposabljanje ter predvsem vajeništva, naložbe v izobraževanje in usposabljanje, preprečevanje opustitve šolanja ter doseganje boljših učnih rezultatov.

6.4 EESO poudarja, da je – zlasti zaradi doseganja visoke ravni znanj in sposobnosti – potrebno še veliko dela, da se bo neformalno in priložnostno učenje izboljšalo tako, da se bo lahko neovirano zlilo z obstoječim formalnim izobraževanjem in sistemi usposabljanja, na način, ki ustreza vsem pomembnim deležnikom. Trenutno je takšno vključevanje zelo omejeno zaradi pomanjkanja splošno sprejetih definicij enakovrednosti, nizkega medsebojnega zaupanja v nacionalna ogrodja kvalifikacij in ogromnih razlik pri ravneh postopkov umeščanja med nacionalnimi ogrodji kvalifikacij in EOK.

6.5 EESO tudi predlaga, da se zagotovi boljša doslednost med orodji kvalifikacij EU – EOK, ECVET in EQAVET.

7. Predlog o reviziji okvira Europass

7.1 EESO močno podpira nov okvir Europass, predvsem premik od uporabe Europassa kot pripomočka, ki temelji na dokumentih, do platforme, ki temelji na storitvah.

7.2 Odbor meni, da bi morala biti vseevropska platforma, na kateri bi vsak posameznik lahko dostopal do vrste storitev, predvsem transparentna, uporabna, dostopna in učinkovita.. Nujno je treba zagotoviti tudi dostopnost novega okvira Europass invalidom. Prav tako je treba upoštevati dostopnost informacij v smislu fizičnega okolja, saj nekatere oblike invalidnosti vplivajo na zmožnost uporabe informacijskih sistemov; v takih primerih bi bilo zato treba poskrbeti za posebne točke dostopa in druge alternativne možnosti dostopa.

7.3 Vendar ima EESO etične pomisleke glede uporabe sredstev programa Erasmus+, ki po oceni znašajo 2 500 000 EUR, kot začetni vir financiranja za razvoj spletnih storitev za znanja in spretnosti ter kvalifikacije. Hkrati poziva Komisijo, naj bolj realistično ponovno preuči proračunske posledice, saj bodo zaradi porasta zbranih informacij in posledične potrebe po nadgradnji lastnih orodij in kanalov za predložitev podatkov države članice nosile finančne posledice.

7.4 Odbor verjame, da je prav tako pomembno oceniti proračunske posledice razširjanja Europassa v javnosti, saj je uspeh novega okvira močno odvisen ne le od splošne rasti kakovosti in števila storitev, ampak tudi od jasnega porasta uporabnikov.

V Bruslju, 22. februarja 2017

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Georges DASSIS

PRILOGA

Primeri relevantnih mnenj EESO

- SOC/555 — Visokokakovostno izobraževanje za vse (2017)
 - SOC/552 — Vmesna ocena programa Erasmus+ (še v pripravi, 2017)
 - SOC/524 — Angažirane univerze, ki oblikujejo Evropo (2015)
 - SOC/523 — Izboljšanje učinkovitosti nacionalnih sistemov dualnega usposabljanja (2015)
 - SOC/521 — Potrjevanje spretnosti in kvalifikacij, pridobljenih z neformalnim in priložnostnim učenjem – praktični prispevek organizirane civilne družbe (2015)
 - SOC/518 — Spodbujanje ustvarjalnosti, podjetništva in mobilnosti na področju izobraževanja in usposabljanja (2015)
 - CCMI/136 — Vpliv digitalizacije na storitveni sektor in zaposlovanje (2015)
 - SOC/502 — Ženske v znanosti (2014)
 - SOC/499 — Okviru za kakovost pripravništev (2014)
 - SOC/493 — Odpiranje izobraževanja (2014)
 - CCMI/118 — Zaposljivost mladih – usklajevanje poklicnega usposabljanja s potrebami gospodarstva v času varčevanja (2014)
 - SOC/486 — Zaposlenost žensk v povezavi z rastjo (2013)
 - SOC/476 — Ponovni razmislek o izobraževanju (2013)
 - INT/679 — Akcijski načrt za podjetništvo 2020 (2013)
 - SOC/469 — Vloga podjetij pri izobraževanju v EU (2013)
 - SOC/446 — Podjetnice (2012)
 - SOC/439 — Mladi invalidi (2012)
 - SOC/438 — Erasmus za vse (2012)
 - SOC/431 — Politike EU in prostovoljstvo (2012)
 - SOC/429 — Posodobitev visokega šolstva (2012)
 - SOC/421 — Zaposlovanje mladih, tehnična znanja in mobilnost (2012)
 - SOC/409 — Za privlačnejše poklicno izobraževanje in usposabljanje po srednji šoli (2012)
 - SOC/404 — Program za nova znanja in spretnosti in nova delovna mesta (2011)
-